

М. В. Шепітько, доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПРН України

КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Постановка проблеми. Революції (2004, 2013–2014) та російсько-українська війна (2014 – дотепер) зміцнили європейський та євроатлантичний вектори кримінальної політики України і надали можливість здійснювати поступове реформування кримінального права. Також цей вектор знайшов своє відбиття в Конституції України (преамбула, статті 85, 102, 116). Угода про асоціацію між Україною та ЄС від 27 червня 2014 р. ставить конкретні завдання, що мають кримінально-правове значення: 1) ратифікація та імплементація Римського статуту МКС (ст. 8); 2) співробітництво у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою попередження незаконного переправлення через кордон, контрабанди товарів, економічних злочинів, корупції, підробки документів, кіберзлочинності (ст. 22); 3) співробітництво у боротьбі з тероризмом (ст. 23); 4) судове співробітництво у цивільних та кримінальних справах (ст. 24). Окремі із цих напрямів знайшли свої відображення у стратегіях, прийнятих рішеннями Ради національної безпеки та оборони України та затверджених указами Президента України.

З точки зору кримінальної політики доречно відзначити стратегії, які формують вектори розвитку як держави, так й окремих сфер діяльності, що пов'язані із протидією злочинності (боротьбою з нею за різними напрямками), зокрема: 1) *протидією (міжнародному) тероризму (та новим схемам його фінансування), розповсюдженню зброї масового ураження (знищення та засобам її доставки), міжнародній злочинності, наркоторгівлі, торгівлі людьми, політичному та релігійному екстремізму (фундаменталізму), нелегальній мі-*

грації (Стратегія національної безпеки¹; Стратегія забезпечення державної безпеки до 2025 р.²; Стратегія зовнішньополітичної діяльності України до 2025 р.³); 2) *припиненням розвідувальних, диверсійних та інших протиправних посягань спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на державну безпеку України* (Стратегія забезпечення державної безпеки до 2025 р.⁴); 3) *протидією кіберзагрозам* (Стратегія національної безпеки⁵; Стратегія зовнішньополітичної діяльності України до 2025 р.⁶), кіберзлочинам (Стратегія кібербезпеки України

¹ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 р. «Про Стратегію кібербезпеки України». Указ Президента України ввід 26 серпня 2021 р. № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

² Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 р. «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>

³ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 р. «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України». Указ Президента України від 26 серпня 2021 р. № 448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

⁴ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 р. «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>

⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 р. «Про Стратегію національної безпеки України». Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

⁶ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 р. «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України». Указ Президента України від 26 серпня 2021 р. № 448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

до 2025 р.¹⁾ та міжнародній злочинності в кіберпросторі (Стратегія забезпечення державної безпеки до 2025 р.²⁾; 4) боротьбою з організованою і транснаціональною злочинністю (Стратегія національної безпеки³⁾; 5) протидією корупційним правопорушенням (Стратегія національної безпеки⁴⁾; 6) протидією загрозам інформаційній безпеці України та нейтралізації інформаційної агресії, у тому числі спеціальних інформаційних операцій держави-агресора, спрямованих на підриг державного суверенітету, територіальної цілісності України, забезпечення інформаційної стійкості суспільства та держави (Стратегія інформаційної безпеки до 2025 р.⁵⁾; 7) протидією підживлюваному з-за кордону сепаратизму, легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом (Стратегія забезпечення державної безпеки до 2025 р.⁶⁾; 8) встановленням кримінальної відповідальності за самочинне зведення будівель або споруд в історичній або буферній зоні об'єктів всесвітньої спадщини; встановленням кримінальної відповідальності батьків, інших законних представників дітей за ухилення від виконання обов'язків з виховання дітей та за злісне невиконання ними встановлених законом обов'язків із догляду за дитиною (Стратегія людського розвитку⁷⁾; 9) боротьбою зі злочинами в економіч-

ній сфері шляхом забезпечення діяльності Бюро економічної безпеки України, убезпечення національної фінансової системи від легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (Стратегія економічної безпеки до 2025 р.⁸⁾; 10) протидією катуванню (Стратегія протидії катуванням у системі кримінальної юстиції, 2021⁹⁾; 11) запровадженням кримінальної відповідальності суддів за свавільне зловживання своїми повноваженнями під час здійснення правосуддя, передбачивши механізми унеможливлення використання кримінального переслідування для здійснення тиску на суддів; протидією злочинності та належним функціонування органів прокуратури в системі кримінальної юстиції (Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр.¹⁰⁾).

Окремо слід звернути увагу, що в Стратегії забезпечення державної безпеки до 2025 р. окремими напрямками визначено блоки, які наближують кримінальну політику України до стандартів ЄС та НАТО: 1) удосконалення національного законодавства у сфері забезпечення державної безпеки та гармонізація із законодавством Європейського Союзу і документами НАТО; 2) удосконалення підходів до забезпечення безпеки державної таємниці та службової інформації з урахуванням стандартів безпеки НАТО та ЄС; 3) приєднання до міжнародних програм співробітництва, урахування міжнародного досвіду щодо функціонування системи державного управління, упровадження нових гнучких підходів до забезпечення державної безпеки стосовно охорони інформації з обмеженим доступом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі побудови кримінальної політики кризь призму європейської та євроатлантичної інтеграції

¹ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 р. «Про Стратегію кібербезпеки України». Указ Президента України від 26 серпня 2021 р. № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

² Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 р. «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>

³ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 р. «Про Стратегію національної безпеки України». Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

⁴ Там само.

⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 р. «Про Стратегію інформаційної безпеки». Указ Президента України від 28 грудня 2021 р. № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>

⁶ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 р. «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>

⁷ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 р. «Про Стратегію людського розвитку». Указ Президента України; Стратегія від 02 червня 2021 р. № 225/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#Text>

⁸ Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 р. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 р. Введено в дію Указом Президента України від 11 серпня 2021 р. № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0048525-21#Text>

⁹ Про схвалення Стратегії протидії катуванням у системі кримінальної юстиції та затвердження плану заходів з її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2021 р. № 1344-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1344-2021-p#Text>

¹⁰ Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 рр. Указ Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>

приділяли увагу О. О. Житний, Г. С. Рибалко, Д. С. Слінько¹, В. М. Господаренко², Ю. В. Орлов³, М. В. Миронова⁴ та ін. Враховуючи ситуацію триваючої російської агресії проти України, особливої уваги потребує забезпечення національної безпеки та оборони в контексті побудови кримінальної політики за вектором європейської та євроатлантичної інтеграції. Досліджені джерела вказують на необхідність формування такої політики щодо перспектив членства України в ЄС та НАТО на тривалий час.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наявних стратегій виявляє різнопорядкові цілі та завдання, які плануються досягти в зазначені періоди. Істотною проблемою стає те, що й досі відсутній системний підхід у формуванні даних стратегій. Саме тому очевидним стає необхідність прийняття загальної стратегії протидії злочинності (кримінальним правопорушенням), що сформувала б вектор розвитку кримінальної юстиції, як мінімум, на 5–10 років вперед. Такий підхід дозволив би запланувати реформи як органів кримінальної юстиції, так і кримінального, кримінального процесуального, кримінально-виконавчого законодавства.

Сучасна кримінальна політика України у сфері забезпечення національної безпеки та оборони має європейський та євроатлантичний вектори, котрі базуються на національних інтересах України і взятих на себе міжнародних зобов'язаннях⁵.

¹ Житний О. О., Рибалко Г. С., Слінько Д. С. *Основи кримінальної політики Європейського Союзу*: навчальний посібник (2022) 147

² Господаренко В. М. 'Формування кримінально-правової політики американського президента Дж. Байдена' (2022) 1 Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції 172–180.

³ Орлов Ю. В. *Війна як кримінальний перформанс: акціоністська природа злочину агресії. Злочинність і протидія їй в умовах війни: кримінально-правовий та кримінологічний виміри*: монографія (Право, 2023) 101–119.

⁴ Миронова М. А. *Спільна зовнішня політика та політика безпеки ЄС: конспект лекцій* (КНУ ім. Тараса Шевченка, Центр досконалості Жана Моне, 2022) 111

⁵ *Примітка*. З врахуванням триваючої російської агресії, захистом національної безпеки та здійсненням оборони України кримінальне законодавство характеризується хаотичними змінами, пов'язаними із доповненням кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки, а також проти миру, безпеки людства та міжнародному правопорядку – колабораційною діяльністю (ст. 111–1 КК України), пособництвом державі агресору (ст. 111–2 КК України), несанкціонованим поширенням інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інші утворені відповідно до законів України військових формувань, вчинені в умовах воєнного або надзвичайного

Окремі із кримінальних правопорушень, які були прямо названі в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, не знайшли своє відображення в національних стратегіях як такі, що потребують особливої протидії в Україні. Це стосується, наприклад, підrobки документів та контрабанди товарів. Окрема проблема пов'язана також із ратифікацією та імplementацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Відповідно до внесених змін до розділу XX Особливої частини КК України (Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародному правопорядку) нові назви отримали «злочин агресії» (ст. 437 КК України) та «воєнні злочини» (ст. 438 КК України). До злочину геноциду були внесені певні зміни (ст. 442 КК України), а так само окремо було включено злочини проти людяності (ст. 442¹ КК України). Таким чином, щонайменше по двом із чотирьох найтяжчих міжнародних злочинів внесені «косметичні» зміни, що не можуть бути віднесені до повноцінної ратифікації. Це дозволяє констатувати про невиконання раніше взятого міжнародного зобов'язання та призводитиме до внесення подальших змін у майбутньому.

Зростає необхідність впровадження стандартів НАТО у сфері оборони України, що викликано триваючою агресією. У сфері кримінальної політики фіксуються окремі сфери, які були б корисні для протидії окремим злочинним проявам. Перспектива євроатлантичної інтеграції формує необхідність зближення національних стратегій із політикою НАТО, включаючи її кримінально-правові прояви.

Політика НАТО щодо боротьби з торгівлею людьми формує підходи, згідно з якими під час проведення місій та операцій НАТО максимально уникатиме будь-яких дій, що сприятимуть будь-якій формі торгівлі людьми. Під час спілкування співробітників НАТО з жертвами та особами, вцілілими від торгівлі людьми, діють керівні принципи, яких вони повинні дотримуватися (п.п. 16 і 25)⁶. Одночасно в Політиці НАТО щодо запобігання та реагування на сексуальне насильство,

стану (ст. 114–2 КК України), виправдовуванням, визнанням правомірною, запереченням збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436–2 КК України). Також слід згадати і доповнення окремих кримінальних правопорушень обтяжуючою ознакою щодо їх вчинення «в умовах воєнного або надзвичайного стану» (ст.ст. 111, 113, 185–187, 189–191 КК України).

⁶ NATO Policy on Preventing and Responding to Conflict-Related Sexual Violence. NATO. 2 June 2021. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_184570.htm

пов'язане з конфліктом, передбачено, що у рамках місій, операцій НАТО та заходів, санкціонованих Радою, НАТО реагуватиме на випадки сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, згідно з міжнародним правом, мандатом Ради і в рамках затверджених правил застосування бойових дій, включаючи використання сили (п. 22)¹.

У відповідності до Політики керівництв НАТО щодо контртероризму окремі члени НАТО несуть основну відповідальність за захист свого населення та територій від тероризму. Співпраця через НАТО посилює зусилля членів Альянсу щодо запобігання терористичним актам, пом'якшення їх наслідків, реагування на них і забезпечення стійкості до них. НАТО відіграє особливу роль у підтримці цих зусиль, оскільки її оновлені оборонні плани розглядають тероризм як одну з двох головних загроз. НАТО продовжує допомагати створювати потенціал Альянсу для протидії загрозі тероризму. Крім того, Альянс є форумом для співпраці та консультацій із питань тероризму, обміну національним досвідом та інформацією, а також можливостями з метою підвищення обізнаності членів Альянсу щодо загрози тероризму (п. 9)². До цих заходів наближеними є ті, що пов'язуються із контрдиверсійною, контррозвідувальною та контршпигунською діяльністю, які стають актуальними у зв'язку із вивченням ситуації на лінії зіткнення та в тилах, отриманням таємної інформації, поставкою зброї тощо. Очевидно, це потребує зладжених дій НАТО та України.

З точки зору кіберзахисту відзначається, що на саміті НАТО 2021 р. у Брюсселі (Бельгія) члени Альянсу схвалили Комплексну політику кіберзахисту, яка підтримує три основні завдання НАТО, а також її загальну позицію стримування та оборони. Члени Альянсу підтвердили оборонний мандат НАТО та взяли на себе зобов'язання використовувати весь спектр можливостей для активного стримування, захисту та протидії повному спектру кіберзагроз у будь-який час, у тому числі шляхом розгляду колективної відповіді. Реагування має бути постійним і спиратися на елементи всього інструментарію НАТО, який включає політичні, дипломатичні та військові інструменти. Члени

Альянсу також визнали, що вплив значної зловмисної сукупної кіберактивності за певних обставин може вважатися збройним нападом, який згущуватиме Північноатлантичну раду застосувати ст. 5 Північноатлантичного договору в кожному конкретному випадку³⁴.

Висновки. Дослідження стратегій, які діють на національному рівні, дає можливість зробити висновок про відсутність загального документу, який охоплював би кримінальну політику за напрямом європейської та євроатлантичної інтеграції, що на сьогодні зафіксовано в Конституції України (преамбула, статті 85, 102, 116). Фактичне зближення України з ЄС та НАТО, насамперед у сфері національної безпеки та оборони, з метою відбиття російської агресії (особливо з 2022 р.) вказує на продовження такого зближення вже на правовій основі з розробкою подібної стратегії. Кількість вчинених міжнародних і транснаціональних злочинів, пов'язаних із російською агресією, вказує на таку нагальну необхідність.

Формування такої стратегії так само є бажаним для досягнення цілі зближення та наступної інтеграції згідно з цілями політики ЄС, НАТО та України. Аналіз наявних стратегій на національному рівні порівняно з цілями та політиками ЄС та НАТО дає можливість виявити наявні прогалини в Україні в цій частині. Так, додаткової уваги щодо протидії в Україні потребують такі

³ Cyber defence. NATO. 30 July 2024. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm

⁴ *Примітка.* Окремо слід звернути увагу на прийняту Директиву Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 6 липня 2016 р. про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу, яка фіксує результативну відповідь на виклики в сфері безпеки мережевих та інформаційних систем, а так само вимагає глобального підходу на рівні ЄС, що охоплюватиме спільні мінімальні вимоги до розбудови спроможності і планування, обмін інформацією, вимоги співпраці та спільні безпекові вимоги до операторів основних послуг і надавачів цифрових послуг. Проте, ніщо не перешкоджає операторам основних послуг та надавачам цифрових послуг впроваджувати інструменти безпеки, суворіші за інструменти, передбачені в цій Директиві (п. 6). Також у разі підозри, що інцидент пов'язаний із серйозною злочинною діяльністю відповідно до національного законодавства або законодавства Союзу, держави-члени повинні заохочувати операторів основних послуг та надавачів цифрових послуг повідомляти відповідні правоохоронні органи про інциденти, щодо серйозного злочинного характеру яких виникає підозра (п. 62). Див.: Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/1148 від 6 липня 2016 р. про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу. Сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-16#Text

¹ NATO Policy on Preventing and Responding to Conflict-Related Sexual Violence. NATO. 2 June 2021. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_184570.htm

² NATO's policy guidelines on counter-terrorism. NATO. 23 July 2024. URL: https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_228154.htm?selectedLocale=fr

кримінальні правопорушення, як підробка документів та контрабанда товарів. Необхідна також і подальша імплементація положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

Відповідно до керівництв та політики НАТО наявною є потреба в удосконаленні та прийнятті подібних стратегій (політики) щодо бороть-

би з торгівлею людьми та розробки контрзаходів щодо тероризму, диверсій, шпигунства та кіберзахисту. На нашу думку, в Україні необхідним є закріплення подібних стратегій (політики) на рівні Ради національної безпеки та оборони. Це дасть можливість встановити цілі та завдання для діяльності державних органів на тривалу перспективу.

REFERENCES

List of legal documents

Lagislation

1. Cyber defence. NATO. 30 July 2024. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_78170.htm
2. Dyrektyva Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (IeS) 2016/1148 vid 6 lypnia 2016 r. pro zakhody dlia vysokoho spilnoho rivnia bezpeky merezhevykh ta informatsiinykh system na terytorii Soiuzu. Sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-16#Text (in Ukrainian)
3. NATO Policy on Combatting Trafficking in Human Beings. NATO. 14 July 2023. URL: https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_71856.htm?selectedLocale=en
4. NATO Policy on Preventing and Responding to Conflict-Related Sexual Violence. NATO. 2 June 2021. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_184570.htm
5. NATO's policy guidelines on counter-terrorism. NATO. 23 July 2024. URL: https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_228154.htm?selectedLocale=fr
6. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 15 zhovtnia 2021 r. «Pro Stratehiiu informatsiinoi bezpeky». Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 28 hrudnia 2021 r. № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (in Ukrainian)
7. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 travnia 2021 r. «Pro Stratehiiu kiberbezpeky Ukrainy». Ukaz Prezydenta Ukrainy vvid 26 serpnia 2021 r. № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text> (in Ukrainian)
8. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 travnia 2021 r. «Pro Stratehiiu liudskoho rozvytku». Ukaz Prezydenta Ukrainy; Stratehiia vid 02 chervnia 2021 r. № 225/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#Text> (in Ukrainian)
9. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 r. «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy». Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14 veresnia 2020 r. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (in Ukrainian)
10. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 hrudnia 2021 r. «Pro Stratehiiu zabezpechennia derzhavnoi bezpeky». Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 16 liutoho 2022 r. № 56/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377> (in Ukrainian)
11. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lypnia 2021 r. «Pro Stratehiiu zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy». Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 26 serpnia 2021 r. № 448/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> (in Ukrainian)
12. Pro skhvalennia Stratehii protydiv katuvanniam u systemi kryminalnoi yustyttsii ta zatverdzhennia planu zakhodiv z yii realizatsii. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 zhovtnia 2021 r. № 1344-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1344-2021-p#Text> (in Ukrainian)
13. Pro Stratehiiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 r. Rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 serpnia 2021 r. Vvedeno v diiu Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 11 serpnia 2021 r. № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0048525-21#Text> (in Ukrainian)
14. Pro Stratehiiu rozvytku systemy pravosuddia ta konstytutsiinoho sudochynstva na 2021–2023 rr. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11 chervnia 2021 r. № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (in Ukrainian)

Bibliography

Authored books

1. Myronova M. A. *Spilna zovnishnia polityka ta polityka bezpeky YeS: Konspekt lektsii* [Common Foreign and Security Policy of the EU: Lecture Notes: Lecture Notes] (2022) 111 (in Ukrainian)
2. Orlov Yu. V. *Viina yak kryminalnyi performans: aktsionistska pryroda zlochynu ahresii. Zlochynnist i protydiva yii*

v umovakh viiny: kryminalno-pravovyi ta kryminolohichni vymiry: monografia [War as a criminal performance: the actionist nature of the crime of aggression. Crime and counteraction to it in war conditions: criminal-legal and criminological dimensions: monograph] (Pravo, 2023) 252 (in Ukrainian)

3. Zhytnyi O. O., Rybalko H. S., Slinko D. S. Osnovy kryminalnoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu: Navchalnyi posibnyk [Fundamentals of the Criminal Policy of the European Union: Textbook] (Kharkiv, 2022) 147 (in Ukrainian)

Journal articles

4. Hospodarenko V. M. 'Formuvannia kryminalno-pravovoi polityky amerykanskooho prezidenta Dzh. Baidena' [Gospodarenko V. M. Formation of the criminal legal policy of the American President J. Biden] (2022) 1 Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii 172–180 (in Ukrainian)

Шепітько М. В. Кримінальна політика у сфері забезпечення національної безпеки і оборони крізь призму європейської та євроатлантичної інтеграції

Побудова кримінальної політики вимагає прийняття та подальшого дотримання стратегій, планів, директив, керівництв, посібників, які давали б можливість державним органам дотримуватися цілей та виконувати завдання, які в них закріплені. Зазвичай це здійснюється в певні строки та за відповідними напрямками (векторами, сферами). В Україні відзначається прийняття окремих стратегій на коротку перспективу (5 років) за сферами національної, економічної, інформаційної, зовнішньоекономічної безпеки, кібербезпеки тощо. Усі вони так чи інакше стосуються кримінальної політики, оскільки вказують на необхідність протидії окремим видам злочинності, в тому числі під час російської агресії. При цьому констатується відсутність окремої стратегії протидії злочинності, насамперед у сфері національної безпеки та оборони, що послаблює державу в цих сферах та пригальмовує реформування органів кримінальної юстиції. Крім того, відзначається необхідність зближення подібної кримінальної політики за зазначеними векторами під час європейської та євроатлантичної інтеграції.

Наявні стратегії, прийняті на рівні Ради національної безпеки та оборони, Кабінету Міністрів та Президента України, порівнянню з політиками ЄС та НАТО вказують на наявні прогалини в Україні. Зокрема, в сфері європейської інтеграції необхідним є звернення особливої уваги на боротьбу з підробкою документів та контрабандою товарів, а також на подальшу імплементацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Згідно із політиками НАТО потребує вдосконалення політика щодо боротьби з торгівлею людьми, вживання контрзаходів стосовно тероризму, диверсій, шпигунства та кіберзахисту.

Ключові слова: кримінальна політика, кримінальне право, кримінальна відповідальність, національна безпека, оборона, європейська інтеграція, євроатлантична інтеграція

Shepitko M. V. Criminal policy in the field of ensuring national security and defense through the prism of European and Euro-Atlantic integration

The development of criminal policy requires the adoption and subsequent adherence to strategies, plans, directives, guidelines, manuals, which would allow state bodies to adhere to the goals and perform the tasks set forth in them. In particular, this is carried out within certain deadlines and in the appropriate directions (vectors, spheres). In Ukraine, the adoption of separate short-term strategies (5 years) in the areas of national, economic, information security, foreign economic security, cybersecurity are noted. All of them relate to criminal policy in one way or another, as they indicate the need to counteract certain types of crime, including during Russian aggression. At the same time, the absence of a separate strategy for combating crime, primarily in the field of national security and defense, is noted, which weakens the state in these areas and slows down the reform of criminal justice bodies. In addition, the need for convergence of such criminal policies along the indicated vectors during European and Euro-Atlantic integration is noted.

The existing strategies adopted at the level of the National Security and Defense Council, the Cabinet of Ministers and the President of Ukraine, in comparison with the policies of the EU and NATO, indicate the existing gaps in Ukraine. In particular, in the field of European integration, it is necessary to pay special attention to the fight against document forgery and smuggling of goods, as well as to the further implementation of the Rome Statute of the International Criminal Court. According to NATO policies, the policy on combating human trafficking, countermeasures against terrorism, sabotage, espionage, and cyber defense need to be improved.

Key words: criminal policy, criminal law, criminal responsibility, national security, defense, European integration, Euro-Atlantic integration

Стаття надійшла до редакції: 15.03.2025 р.

Прийнята до друку: 20.06.2025 р.